

UCHWAŁA NR XLIII/261/2022
Rady Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego
z dnia 25 października 2022r.

w sprawie zmiany uchwały własnej nr XXIII/165/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. dotyczącej przyjęcia Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY

Działając na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2022, poz. 1526 t.j. z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021, poz. 1249, t.j. z późn. zm.)

Rada Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego, uchwala co następuje:

§ 1. W uchwale własnej nr XXIII/165/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. dotyczącej przyjęcia Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY postanawia się zmienić załącznik nr 1, poprzez nadanie mu brzmienia jak w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Zdrowia, Bezpieczeństwa i Spraw Społecznych.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.


Przewodniczący Rady Powiatu
Józef Rojek

*Załącznik do Uchwały Nr XLIII/261/2022
Rady Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego
z dnia 25 października 2022 roku*



***Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027
pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY***

**Powiat Ropczycko-Sędziszowski
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach**

Ropczyce 2022

Spis treści

	Wstęp	Str. 3
I.	Podstawy prawne	Str. 4
II.	Zadania samorządu powiatu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Str. 5
III.	Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	Str. 12
IV.	Skala zjawiska przemocy w rodzinie	Str. 15
V.	Priorytety i zadania w ramach programu	Str. 21
VI.	Źródła finansowania programu	Str. 23
VII.	Realizatorzy programu	Str. 24
VIII.	Monitoring i ewaluacja programu	Str. 24
	Harmonogram realizacji programu	Str. 25

Wstęp

Opracowanie i realizacja *Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY*, zwanego dalej programem, wynika z art. 6 ust. 3 pkt. 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz.U.2021.1249 t.j.). Do opracowania i realizacji ww. programu, Zarządzeniem nr 32/2022 Starosty Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego z dnia 31 maja 2022 r., został powołany zespół, w skład którego weszli przedstawiciele służb i instytucji z terenu powiatu realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Głównym celem programu jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim. W programie zostały określone priorytety, obejmujące działania związane z uwrażliwianiem lokalnej społeczności na występujące zjawisko przemocy, następnie działania związane z ochroną i wsparciem osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie. Przewidziano też działania adresowane do specjalistów i instytucji.

Ponadto program zawiera opis zadań i zasobów wybranych instytucji działających na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie oraz analizę lokalnego środowiska w zakresie skali przemocy w rodzinie. Określono także możliwości finansowania zaplanowanych zadań oraz sposób prowadzenia monitorowania, ewaluacji i sprawozdawczość.

Harmonogram realizacji *Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY* prezentuje poszczególne cele szczegółowe - priorytety, którym przypisano odpowiednie zadania, mające doprowadzić do realizacji przyjętych założeń. Następnie uszczegółowiono wskaźniki, będące miernikami osiągnięcia zakładanych celów i termin realizacji, a także przypisano realizatorów i partnerów zadań.

Zaplanowane zadania wdrażane będą w formie ciągłej w zaplanowanym okresie realizacji, adekwatnie do aktualnego zapotrzebowania mieszkańców powiatu, zgodnie z harmonogramem. Pełna realizacja celów programu uzależniona będzie od stopnia zaangażowania wszystkich podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu.

I. Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz.U.2021.1249 t.j.).
2. *Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* (Dz.U.2021.1079 j.t. z późn. zm.).
3. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne* (Dz.U.2011.50.259).
4. *Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz.U.2011.209.1245).
5. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie* (Dz.U.2011.81.448).
6. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy* (Dz.U.2010.201.1334).

Inne akty prawne i dokumenty programowe:

1. *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022* (M.P.2022.1204).
2. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny* (Dz.U.2022.1138 j.t.).
3. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz.U.2020.1359 j.t.).
4. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego* (Dz.U.2022.1375 j.t.).
5. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U.2021.1805 t.j.).
6. *Ustawa z dnia 26 października 1982 roku. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U.2021.1119 j.t. z późn. zm.).

II. Zadania samorządu powiatu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W myśl przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Zadania w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zostały na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie rozdzielone pomiędzy gminę, powiat, samorząd województwa. Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ponadto do zadań własnych powiatu, wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, które również wykonują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie rozumiany jest jako zespół instytucji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wraz z ich potencjałem

kadrowym, kompetencyjnym, instrumentami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany. Zasobami powiatu ropczycko-sędziszowskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie są następujące służby i instytucje wraz z potencjałem organizacyjnym oraz specjalistami z różnych dziedzin:

- Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Miejsko-Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej a także Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu pięciu Gmin,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach i działający w strukturach Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach wraz z Komisariatem Policji w Sędziszowie Małopolskim,
- Prokuratura Rejonowa w Ropczycach,
- Sąd Rejonowy w Ropczycach wraz z I Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ropczycach,
- Placówki oświatowe,
- Zespół Opieki Zdrowotnej i placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje kościelne.

Narzędziem mającym na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc osobom w wychodzeniu z tej sytuacji jest procedura **Niebieskie Karty**. Szczegółowe warunki realizowania tej procedury określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Uruchomienie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednej z następujących służb: Policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury winno występować nawet w sytuacjach, w których jedynie zaistniało podejrzenie stosowania przemocy, nawet nie poparte dowodami. Dopiero w toku prowadzenia procedury wymaga się aby przypuszczenie stosowania przemocy zostało uzasadnione (uprawdopodobnione). Osoba wszczynająca procedurę, która powzięła podejrzenie o możliwości występowania przemocy, przekazuje wypełniony formularz Niebieska Karta - A do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego niezwłocznie tzn. nie później niż w terminie 7 dni. Niebieską Kartę - B przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Następnie przewodniczący Zespołu

Interdyscyplinarnego, nie później niż w ciągu 3 dni przekazuje go członkom Zespołu lub grupie roboczej. Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupa robocza, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz Niebieska Karta - C. Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Członkowie zespołu lub grupy roboczej wypełniają formularz Niebieska Karta - D w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Możliwe jest wypełnienie tej karty w miejscu zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy. Przebieg procedury i działania podejmowane przez zespół interdyscyplinarny scharakteryzowano poniżej. Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie w sposób trwały oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Procedura zostaje również zamknięta, gdy zespół rozstrzygnie o braku zasadności podejmowania działań.

Zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 24 sierpnia 2015 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje gmina, w szczególności w ramach pracy w **zespole interdyscyplinarnym**, składającym się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorów sądowych, a czasami prokuratorów oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadaniem Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest kompleksowa pomoc rodzinom, w których dochodzi do przemocy, prowadzenie procedury Niebieskie Karty oraz monitorowanie sytuacji w tych rodzinach, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb. Grupy robocze, tworzone w indywidualnych przypadkach rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty, pomagają uzyskać większy dostęp do informacji oraz umożliwiają ich wymianę wśród członków grupy, dają też możliwość dzielenia się zadaniami pomiędzy członkami grupy w zależności od kompetencji i instytucji jakie reprezentują, dają siłę i wsparcie osobom pomagającym, umożliwiają również wieloaspektową pracę z rodziną oraz podejmowanie szybkich, niezbędnych i adekwatnych do bieżącej sytuacji rodziny działań. Zespół interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych (bądź wspieranie już istniejących placówek). Zespoły Interdyscyplinarne powinny również inicjować

działania zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy - organizowanie szkoleń, konferencji itp.

Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, może być też konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu np.: ubóstwa, uzależnień, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Działania związane ze wsparciem osób uwikłanych w przemoc domową, w formie bardzo zróżnicowanej, wykonują ośrodki pomocy społecznej. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby, uruchamiają procedurę Niebieskie Karty w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, przygotowują wszechstronny plan pomocy, monitorują efekty podjętych działań, pomagają w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych, udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, uzasadnionych przypadkach udzielają pomocy finansowej oraz rzeczowej, informują o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym, wskazują miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym o możliwości otrzymania schronienia (np.: w ośrodkach interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy, ośrodkach wsparcia), a w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy, powiadamiają organy ścigania. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownicy socjalni wykonujący obowiązki służbowe, mają prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej (decyzja o odebraniu dziecka podejmowana ma być przez pracownika socjalnego wspólnie z policjantem, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką).

Na poziomie powiatu wsparciem osób znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, w tym związanych z przemocą w rodzinie, zajmuje się **Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, działający w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach**. Interwencja kryzysowa, skierowana do osoby doświadczającej przemocy, oparta na współpracy interdyscyplinarnej służb i instytucji, obejmuje natychmiastowe zapewnienie bezpieczeństwa osobie poszkodowanej i objęcie jej wszechstronną pomocą, w celu budowania mocy i sprawczości osoby objętej pomocą. Zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej „interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań, podejmowanych na rzecz osób i rodzin, będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji

kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód”. Poza ww. formami pomocy osoby doświadczające przemocy mogą uczestniczyć w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej w spotkaniach grupy wsparcia, a sprawcy przemocy – w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzi działalność profilaktyczną skierowaną do wszystkich mieszkańców powiatu, w tym zagrożonych przemocą w rodzinie, w celu podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych i możliwości korzystania z oferty specjalistycznej pomocy. Działania profilaktyczno-edukacyjne obejmują również opracowanie oraz dystrybucję lub publikację materiałów informacyjnych takich jak: broszury, ulotki, artykuły, a także prowadzenie zakładki POIK na stronie internetowej PCPR w Ropczycach oraz publikacje na stronie internetowej starostwa Powiatu w Ropczycach. Na bieżąco uaktualniano zakładki związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na stronach internetowych. Ponadto Ośrodek, w miarę możliwości, realizuje szkolenia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, skierowane do kadr pomocy społecznej z terenu powiatu i przedstawicieli współpracujących służb i instytucji.

Na terenie powiatu osoby uwiękane w przemoc domową mogą uzyskać pomoc i wsparcie innych służb i instytucji tj.: Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy wraz z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej. Funkcjonariusz Policji bywa zazwyczaj pierwszym przedstawicielem organów ścigania wzywany w sytuacji przemocy w rodzinie. Do podstawowych zadań Policji, zgodnie z Ustawą o Policji, należy ochrona życia, zdrowia i mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra. Oznacza to obowiązek ochrony osób słabszych i krzywdzonych. Każda osoba wzywająca Policję ma prawo do zapewnienia jej przez interweniujących funkcjonariuszy doraźnego bezpieczeństwa, wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnych jako dowodów w sprawie przeciw sprawcy przemocy, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy.

W przypadku podejrzenia o popełnienia ściganego z urzędu przestępstwa z art. 207 kk z użyciem przemocy prokuratura ma obowiązek wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy popełniono przestępstwo, zlecić zebranie i zabezpieczenie dowodów, zlecić ujęcie sprawcy. Może też zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy

przemocy w postaci np. dozoru policyjnego lub wystąpić do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania. W zależności od oceny materiału dowodowego postępowanie może zakończyć się skierowaniem do sądu aktu oskarżenia lub umorzeniem postępowania. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2021.1805 t.j.) wprowadziła odrębną procedurę dającą nowe uprawnienia Policji i sądom powszechnym pozwalającą zapewnić ochronę osobom doznającym przemocy w rodzinie w miejscu zamieszkania. Wprowadziła ona możliwość usunięcia sprawcy przemocy z miejsca zamieszkania na okres 14 dni, na mocy czynności dokonywanej przez policjanta lub żandarma wojskowego. Osoba doznająca przemocy może zwrócić się o to do Policji - bezpośrednio lub za pośrednictwem kuratora sądowego. Ponadto sąd może zakazać sprawcy przemocy zbliżania się do miejsca zamieszkania i jego otoczenia.

Znęcanie się nad rodziną w polskim kodeksie karnym zostało określone w art. 207 Kodeksu Karnego i należy do przestępstw ściganych z urzędu, czyli organy ścigania są zobowiązane do wszczęcia postępowania, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że doszło do przestępstwa - bez wymagania skargi osoby pokrzywdzonej. Kodeks karny za fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności, przewiduje karę pozbawienia wolności do lat 5. Jeżeli czyn ten połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Jeżeli następstwem znęcania się nad osobą najbliższą jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Sąd, umarzając warunkowo postępowanie karne albo zawieszając wykonanie kary wobec sprawcy przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej, określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym lub w określonych okolicznościach może zakazać zbliżania się skazanego do pokrzywdzonego. Sąd ma również możliwość zastosowania, zamiast tymczasowego aresztowania, dozoru Policji pod warunkiem, że oskarżony o przestępstwo opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym w terminie wyznaczonym przez sąd, określając jednocześnie swoje miejsce pobytu. Ponadto sąd może zobowiązać skazaną osobę do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. Osoba doświadczająca przemocy, jako uczestnik postępowania, ma prawo do przejrzenia akt sprawy oraz składania wniosków dowodowych.

Podstawowym i najczęściej stosowanym sposobem oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie w postępowaniu wykonawczym jest sprawowanie przez kuratora

sądowego dozoru w okresie próby, w wyniku orzeczenia sądu skazującego lub warunkowo umarzającego postępowanie, bądź w wyniku późniejszego wydania postanowienia o poddaniu sprawcy pod dozór, ewentualnie wraz z warunkowym przedterminowym zwolnieniem z jednostki penitencjarnej. Kodeks karny wykonawczy przewiduje aktywność kuratora sądowego w zakresie możliwości oddziaływania na osobę skazaną w okresie próby. Kurator jest zobowiązany do monitorowania realizacji zarządzeń sądu (nakaz opuszczenia lokalu, zbliżania się), podejmuje interwencje wobec sprawcy przemocy, jest zobowiązany do bliskiej współpracy z policją. Do obowiązków sądowego kuratora zawodowego należy m.in. składanie do sądu wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonania tych obowiązków albo o poddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru. W przypadku orzeczonego dozoru wobec sprawcy przemocy w rodzinie do obowiązków kuratora zawodowego należy m.in. nawiązanie i utrzymywanie stałego kontaktu z osobami pokrzywdzonymi w wyniku przemocy w rodzinie, w sytuacji gdy w okresie dozoru pozostają one we wspólnym gospodarstwie domowym ze skazanym.

Kurator jest jedną z osób, które mają szczególny wpływ na przeciwdziałanie i zatrzymanie przemocy w rodzinach. Realizując zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie może być członkiem zespołu interdyscyplinarnego, wspiera i pomaga w ramach grup roboczych, podejmując działania na rzecz pomocy rodzinie dotkniętej przemocą.

Na terenie województwa podkarpackiego działają cztery **Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**: w Nowej Sarzynie, Lesku, Korytnikach i Gorzycach, z pomocy których mogą korzystać mieszkańcy naszego powiatu doświadczający przemocy w rodzinie. Każdy z nich świadczy usługi na rzecz ofiar przemocy w rodzinie w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym i bytowym. W zakresie interwencyjnym pomoc obejmuje ochronę ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc poprzez zapewnienie schronienia do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionych sytuacjach oraz udzielenie natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej, a także zorganizowanie dostępu do pomocy medycznej. Usługi ośrodków w zakresie terapeutyczno-wspomagającym obejmują udzielanie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, prawnego, prowadzenie grupy wsparcia i grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie, opracowanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy, przeprowadzenie diagnozy sytuacji dzieci, udzielanie wsparcia psychologicznego oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej, konsultacje wychowawcze.

III. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Według definicji przyjętej w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pojęcie przemocy w rodzinie należy rozumieć, jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Dotknięty przemocą w rodzinie może być każdy członek rodziny: małżonkowie, partnerzy w związkach nieformalnych, dzieci, czy też osoby starsze, niepełnosprawne, lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca. Do podstawowych kryteriów charakteryzujących zjawisko przemocy w rodzinie należy zaliczyć:

- **Intencjonalność** – działania sprawcy są celowe i zamierzone, dotyczą dążenia do uzyskania kontroli, władzy, bezwzględnego posłuszeństwa.
- **Dysproporcja sił** – w aspekcie fizycznym, ale także materialnym, psychicznym, kulturowym, społecznym (np. wiek, płeć, stan zdrowia, dysponowanie majątkiem itp.).
- **Naruszanie godności i praw** – narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia naruszanie nietykalności cielesnej, wolności, w tym seksualnej, poniżanie, deprecjonowanie, ośmieszanie, pozbawianie prawa do pracy, godziwych warunków życia, tajemnicy korespondencji, ochrony zdrowia, kontaktów z najbliższymi itp.
- **Powodowanie cierpienia i szkód** – traktowanie w sposób bezlitosny, niegodny, powodując szkody fizyczne i psychiczne.

Najczęstsze formy przemocy w rodzinie i jej przejawy to:

- **Przemoc fizyczna:** popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką lub pięścią, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, gorącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, niebezpieczna jazda pojazdem, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **Przemoc psychiczna:** wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa,

ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

- **Przemoc seksualna:** wymuszanie pożycia seksualnego (także w małżeństwie), wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie współżycia z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- **Przemoc ekonomiczna:** odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb członków rodziny, itp.
- **Zaniedbywanie:** sytuacje, w których najbardziej podstawowe potrzeby osoby nie są zaspokajane przez osoby za to odpowiedzialne. Zjawisko przejawia się w sferze fizycznej oraz psychicznej, odpowiednio do wieku rozwojowego i potrzeb osoby.

Powtarzająca się przemoc powoduje, że sprawca uznaje brak reakcji na jego działania jako przyzwolenie na jej dalsze stosowanie. Tym samym nabiera ona charakteru **cyklicznego**, w którym można wyodrębnić następujące fazy:

- **Faza narastania napięcia** jest początkiem cyklu. Charakteryzuje się ona wyczuwalnym wzrostem napięcia. Osoby doznające przemocy określają tę fazę mianem ciszy przed burzą. Sprawca jest rozdrażniony, łatwo wpada w gniew, jest pełen pretensji i uszczypliwości. Jednocześnie przerzuca odpowiedzialność za taki stan rzeczy na ofiarę („widzisz co spowodowałaś? jak ja się zdenerwowałem”). Mimo starań ofiary, by uspokoić sprawcę poprzez spełnianie jego życzeń, zaczyna pojawiać się agresja.
- **Faza ostrej przemocy** to faza, w której wzbierające napięcie eksploduje, powoduje wybuch emocji, często zupełnie niekontrolowany, nieadekwatny do przyczyny podawanej przez sprawcę. Sprawca, zamieniając się w kata, jest nieobliczalny, agresywny wobec rodziny, niszczy sprzęty, zwiększając ryzyko dużych szkód fizycznych. Najczęściej po akcie ostrej przemocy ofiara decyduje o szukaniu pomocy, ujawnieniu przemocy, rozstaniu ze sprawcą lub uruchomieniu działań prawnych. Całą sytuacją zszokowana jest nie tylko ofiara, ale też sprawca przemocy. Po wyładowaniu gniewu dostrzega on ogrom szkód, jakie wyrządził i stara się je tymczasowo naprawić.
- **Faza miodowego miesiąca** - dla sprawcy to czas skruchy, zadośćuczynienia, angażowania się w naprawienie szkód, zapobiegania konsekwencjom, deklaracji poprawy i okazywania miłości. Sprawca przekonuje ofiarę, że przemoc już więcej się nie powtórzy, uwodzi ofiarę, która wbrew rozsądkowi wierzy w składane deklaracje.

Często bywa też, że ofiara przemocy ciesząc się chwilami normalności, wycofuje sprawy sądowe czy też odmawia składania zeznań. Niebezpieczeństwo tej fazy polega na tym, że sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli i cykl się powtarza, z czasem przybierając na sile. Faza ta daje ofierze złudną nadzieję, a także opóźnia poszukiwanie pomocy i wychodzenie z kręgu przemocy.

Łączenie przemocy z problemem alkoholowym jest całkowicie uzasadnione, bo współwystępowanie obu zjawisk jest bezsprzeczne, ale część aktów przemocy dokonywana jest bez udziału alkoholu. Uzależnienie od alkoholu zwiększa ryzyko wystąpienia przemocy domowej. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Według statystyk 60 - 90 % przypadków stosowania przemocy ma związek z pozostawianiem sprawcy pod wpływem alkoholu, a około 40 % partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. W stanie nietrzeźwości znikają mechanizmy samokontroli i nasilają się zachowania agresywne. Nie oznacza to jednak, że nadużywanie alkoholu stanowi przyczynę przemocy.

Bezpośrednią przyczyną przemocy jest agresja, a zachowania agresywne są uwarunkowane czynnikami biologicznymi, społecznymi, psychologicznymi czy kulturowymi. **Istotą przemocy jest demonstrowanie władzy i używanie siły po to, aby przejąć kontrolę nad drugą osobą i wywierać na nią określony wpływ.** Stosowanie przemocy przez sprawców jest niezwykle nagradzającym sposobem sprawowania władzy, kontroli i podporządkowywania ofiary swojej woli. Wśród przyczyn stosowania przemocy w rodzinie przez sprawców podaje się: przeciążenie problemami, silnymi emocjami, brak wystarczających umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z emocjami i kontrolowania własnej agresji i wrogości, brak porozumiewania się z otoczeniem, współdziałania, rozumienia potrzeb innych ludzi, obciążenie przez wzorce kulturowo-środowiskowe, akceptowanie przemocy we wzajemnych kontaktach, brak wiedzy o człowieku, skłonność do sadyzmu, poczucie niskiej wartości, bezradność, nadużywanie substancji psychoaktywnych, uzależnienie. Tłumacząc stosowanie przemocy w rodzinie sprawca m. in. kwestionuje swoją odpowiedzialność przekonując, iż podlega zewnętrznym siłom, nad którymi nie panuje (przypadek, wypadek, siła wyższa), kwestionuje wyrządzoną szkodę przekonując innych, że nic takiego się nie stało, kwestionuje wiarygodność ofiary odbierając prawo osobom, które ucierpiały do nazywania siebie ofiarami jego czynów (nazywa swoje czyny aktem słusznej zemsty, kary), potępia potępiających, odwracając uwagę od czynu lub tłumacząc, że wszyscy tak robią, odwołuje się do wyższych racji, np. do przekonania o dobrych metodach wychowawczych lub broniąc dobrego wizerunku swojego

i rodziny, który ofiara niszczy. Sprawca stosuje zwykle jednocześnie kilka technik manipulacji, odwołując się do najróżniejszych uczuć, zmieniając taktykę, gdy któraś z technik zawodzi.

Przemoc w rodzinie, jak każde zdarzenie traumatyczne, skutkować może następstwami w postaci ostrej reakcji na stres ujawniającej się w okresie miesiąca od traumatycznego wydarzenia w postaci: depresji, uzależnienia i nadużywania substancji chemicznych, zaburzeń osobowości, zachowań autoagresywnych, zespołu lęku uogólnionego, paniki, psychoz, objawów somatycznych (zwłaszcza u dzieci – ofiar przemocy), niezdolności określenia granic dopuszczalności różnych zachowań w relacji, bezsilności, izolacji społecznej, strachu przed siłą partnera, przed rozpadem związku, przed samotnością, przed utratą dzieci, które zabierze partner, rezygnacji, poddania się, niczym nieuzasadnionej nadziei na zmianę wynikającej z mechanizmu cyklu przemocy, braku odpowiedzialności za zdrowie i życie własne i dzieci, zaburzeń snu, utraty szacunku do siebie, zaniżonego poczucia własnej wartości, poczucia winy, wstydu, nieświadomości podlegania przemocy, nieświadomości prawa do obrony siebie, itd..

Złożona natura zjawiska w rodzinie sprawia, że żadna z instytucji w pragmatyce swoich działań nie jest w stanie sama wypracować skutecznych strategii i metod, a działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi, mogą się przyczynić do wtórnej wiktymizacji ofiar przemocy i opóźnień w realizacji pracy socjalnej, psychologicznej, pedagogicznej oraz działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

IV. Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Wyniki badań prowadzonych w zakresie skali zjawiska przemocy wskazują, że **grupę najczęściej poszkodowanych osób w wyniku przemocy w rodzinie stanowiły kobiety oraz dzieci. Najrzadziej ofiarami przemocy byli mężczyźni. Natomiast mężczyźni są zdecydowanie najczęściej sprawcami przemocy.** Natychmiastowej pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej udziela Policja, mająca zapewnić bezpieczeństwo oraz Gminne i Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej. Są to często pierwsze instytucje, do których zgłaszają się osoby chcące uzyskać pomoc. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, udzielana jest bezpłatna pomoc w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej i wsparcia, ochrony przed dalszym krzywdzeniem,

uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. Ponadto zapewnienia się osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpieczne schronienie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz uzyskanie zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie, osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu zapewnia się pomoc w uzyskaniu mieszkania. Natomiast wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne. Realizacja tych zadań spoczywa na poszczególnych instytucjach i służbach, tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy, zgodnie z kompetencjami.

W powiecie ropczycko-sędziszowskim analiza sytuacji dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie przeprowadzana jest corocznie w ramach działań Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Z danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Ropczycach i Sądu Rejonowego w Ropczycach wynika, że corocznie zwiększa się liczba interwencji domowych oraz liczba skierowanych przez Policję do Sądu Rejonowego aktów oskarżenia związanych z przestępstwem ściganym z urzędu z użyciem przemocy. Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem przemocy najliczniejszą grupę stanowią kobiety, natomiast mężczyźni są zdecydowanie częściej sprawcami przemocy wobec najbliższych, a prawie 60 % z nich popełnia ten czyn zabroniony będąc pod wpływem alkoholu. Liczną grupę pokrzywdzonych świadków stanowią też dzieci oraz osoby starsze. Spośród wszczętych w 2021 przez Policję postępowań z art. 207 kk niemal 1/3 została zakończona aktem oskarżenia. Z danych statystycznych Prokuratury Rejonowej w Ropczycach wynika, że w 2021 roku spośród 69 otrzymanych zawiadomień o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie skierowano 22 akty oskarżenia do Sądu Rejonowego w Ropczycach, co oznacza, że w przypadku 1/3 zawiadomień istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa. W 2021 roku Prokuratura Rejonowa w Ropczycach umorzyła 8 zawiadomień z powodu braku znamion przestępstwa przemocy. Szczegółowe dane prezentowane są w tabeli:

Tabela 1. Liczba interwencji domowych i uruchomionej procedury Niebieskie Karty przez funkcjonariuszy KPP w Ropczycach w latach 2017-2021

Rok	Liczba interwencji domowych	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej *				Liczba osób podejrzewanych o przemoc			Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu			Liczba wszczętych postępowań na podst. art. 207 KK znęcanie psychiczne lub fizyczne nad osobą)	Liczba skierowanych do Sądu aktów oskarżeń na podst. art. 207 KK
			K	M	N	Oso by powyż ej 65 r.ż.	K	M	N	K	M	N		
2017	691	203	141	17	48	21	4	199	0	2	125	0	36	17
2018	783	236	208	36	53	40	17	219	0	3	113	0	56	15
2019	765	195	174	18	31	43	17	178	0	5	114	0	53	33
2020	669	121	111	12	52	33	10	111	1	2	67	0	47	24
2021	734	125	105	16	28	19	11	117	0	2	60	0	53	17

* K,M,N- kobiety, mężczyźni, nieletni do 18 r.ż.

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach

Ponadto w Sądzie Rejonowym w Ropczycach w 2021 roku było prowadzonych 29 spraw dotyczących przestępstwa z art. 207 Kodeksu Karnego, z czego skazanych zostało 26 osób (25 mężczyzn i 1 kobieta). Dozorowi kuratora było poddanych 18 mężczyzn, a do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych skierowano 2 mężczyzn.

Z danych statystycznych uzyskanych od Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, działających w każdej z pięciu gmin na terenie powiatu ropczycko- sędziszowskiego wynika, że w gminach miejsko-wiejskich 11-26 % zgłoszeń dotyczących podejrzenia przemocy w rodzinie zakończonych jest skierowaniem do organów ścigania zawiadomienia o powzięciu podejrzenia o popełnienie przestępstwa ściganego z urzędu z użyciem przemocy. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej:

Tabela 2. Liczba procedur Niebieskie Karty prowadzonych przez zespoły interdyscyplinarne w gminach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w 2021 roku

Gminy	Liczba uruchomionych Niebieskich Kart	Liczba rodzin uwikłanych w przemoc domową	Liczba rodzin w gminach, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy	Liczba zgłoszeń do organów ścigania o powzięciu podejrzenia o popełnienie przestępstwa ściganego z urzędu z użyciem przemocy
Ropczyce	50	44	44	5
Sędziszów Małopolski	32	33	23	6
Iwierzyce	15	13	11	3
Ostrów	24	16	15	5
Wielopole Skrzyńskie	18	13	10	0
Łącznie	139	119	103	19

Zródło: Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działające na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego

Z analizy danych dotyczących uruchomionych procedur Niebieskie Karty w stosunku do liczby ludności w danej gminie wynika, że najniższy w 2021 roku był dla gmin Sędziszów Małopolski (0,134%), Wielopole Skrzyńskie (0,159%), natomiast wyższy w gminach Iwierzyce (0,194%), Ropczyce (0,184%) a najwyższy - w gminie Ostrów (0,218%). Wobec powyższego można wywnioskować, że w stosunku do liczby mieszkańców gminy najczęściej podejrzenie występowania przemocy w rodzinie występowało w gminie Ostrów, a najrzadziej - w gminie Sędziszów Małopolski. Łącznie na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego w 2021 roku do Zespołów Interdyscyplinarnych przekazano 139 kart A – w zdecydowanej większości przez Policję, następnie przez jednostki pomocy społecznej, przedstawicieli ochrony zdrowia, a także Gminna Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 19 przypadkach złożono również zawiadomienie do organów ścigania o powzięciu podejrzenia popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu z użyciem przemocy. Najczęściej wskazywaną formą stosowanej przemocy w rodzinie w 2021 roku była przemoc fizyczna i psychiczna, rzadziej – ekonomiczna.

Dane Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wskazują również, że w roku 2021 w powiecie ropczycko-sędziszowskim łącznie było 163 osoby poszkodowane w wyniku przemocy domowej, wśród których to kobiety stanowiły najliczniejszą grupę 124 osób, a poszkodowanych osób nieletnich (niezależnie od płci) było 25 osób. Szczegółowe dane przedstawia tabela:

Tabela 3. Liczba osób pokrzywdzonych przemocą w gminach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w 2021 roku

Gminy	Liczba pokrzywdzonych kobiet	Liczba pokrzywdzonych mężczyzn	Liczba pokrzywdzonych nieletnich do 18 r.ż.
Ropczyce	41	3	12
Sędziszów Małopolski	51	4	6
Iwierzycy	7	4	2
Ostrów	13	2	4
Wielopole Skrzyńskie	12	1	1
Łącznie	124	14	25

Źródło: Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działające na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego

Z analizy danych dotyczących realizacji procedury Niebieskie Karty przez Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że we wszystkich gminach największy odsetek ofiar stanowią kobiety, a najmniejszą – mężczyźni: proporcjonalnie ok. 90% - 10%.

Tabela 4. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w gminach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w 2021 roku

Gminy	Liczba sprawców przemocy*			
	K	M	Osoby powyżej 65 r.ż.	N
Ropczyce	3	41	2	0
Sędziszów Małopolski	6	30	6	0
Iwierzycy	2	7	4	0
Ostrów	1	15	0	0
Wielopole Skrzyńskie	1	12	0	0
Łącznie	13	105	12	0

* K,M,N- kobiety, mężczyźni, nieletni do 18 r.ż.

Źródło: Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działające na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego

W Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Ropczycach osoby doświadczające przemocy korzystały z natychmiastowego wsparcia emocjonalnego, poradnictwa specjalistycznego lub z tymczasowego schronienia w hostelu, w zależności od sytuacji. Kobiety doświadczające przemocy mogą brać udział w cyklicznych spotkaniach grupy

wsparcia, natomiast osoby podejrzane o stosowanie przemocy lub skazane za przestępstwo z art. 207 kk mogą uczestniczyć w realizowanym corocznie „Programie korekcyjno-edukacyjnym powiatu ropczycko-sędziszowskiego dla osób stosujących przemoc w rodzinie”. W ramach realizacji procedury Niebieskie Karty pracownicy ośrodka uruchamiali procedurę, a także uczestniczyli w posiedzeniach grup roboczych i posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z poszczególnych form pomocy w POIK w związku z sytuacją przemocy w rodzinie w latach 2017-2021

Rok	Liczba osób korzystających z IK związanej z przemocą domową*	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego*	Liczba złożonych Niebieskich Kart przez POIK	Liczba osób, które korzystały z tymczasowego schronienia w hostelu POIK ze względu na przemoc	Liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy*
2017	13	9	2	2	4
2018	21	19	7	0	4
2019	23	19	7	2	9
2020	9	6	2	0	0
2021	19	16	4	0	0
Łącznie	85	69	22	4	17

*Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Źródło: Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ropczycach

Podsumowując, analiza danych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie potwierdza, że zjawisko to dotyka mieszkańców powiatu ropczycko-sędziszowskiego. Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Natomiast osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy najczęściej są mężczyźni. Najczęściej występujące w rodzinach typy przemocy to: przemoc psychiczna, następnie fizyczna, a także coraz częściej - przemoc ekonomiczna. Należy podkreślić, że ze względu na charakter i mechanizmy przemocy w rodzinie osoby doświadczające przemocy nie zawsze potrafią otwarcie przyznać się do występowania tego problemu ze względu na wstyd, strach, poczucie winy. Z tego też powodu przemoc w rodzinie nadal jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania.

Sprawy dotyczące przemocy w rodzinie są sprawami trudnymi, dotyczącymi zamkniętych środowisk rodzinnych, skąd informacje rzadko przedostają się na zewnątrz. Najczęściej poszkodowani nie chcą współpracować z Policją w celu ukarania sprawcy przestępstwa, który jest przecież jednocześnie członkiem ich rodziny. Stąd istotną rolę w zapobieganiu występowania przemocy stanowią wszelkie działania profilaktyczne,

edukacyjne i informacyjne, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w środowisku rodzinnym, jak również wskazywania ewentualnych możliwości wsparcia instytucjonalnego dla osób uwikłanych w przemoc.

V. Priorytety i zadania w ramach programu

Głównym celem Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Program skierowany jest przede wszystkim do społeczności lokalnej, w tym szczególnie do następujących grup odbiorców:

- osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
- osób doświadczających przemocy w rodzinie i świadków przemocy w rodzinie, w tym dzieci, osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- pracowników instytucji i służb zajmujących się profesjonalnie udzielaniem pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową.

Przy opracowaniu programu przyjęto następujące założenia:

1. Należy ograniczyć zjawisko przemocy w rodzinie.
2. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
3. Istnieje potrzeba zwiększenia świadomości praw osobistych osób poszkodowanych przemocą.
4. Osobom doświadczającym przemocy w rodzinie należy zapewnić bezpieczeństwo oraz profesjonalną pomoc.

Spodziewane efekty realizacji programu to:

1. Zmiana postawy społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
2. Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
3. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
4. Świadczenie różnych form pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
5. Prowadzenie różnorodnych form oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

6. Zwiększenie kompetencji zawodowych osób profesjonalnie pomagającym osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie.

Cel główny programu, jakim jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim, będzie realizowany poprzez cele szczegółowe – priorytety przedstawione poniżej:

Priorytet I

Realizowanie profilaktyki i edukacji społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz diagnoza zjawiska przemocy w powiecie ropczycko-sędziszowskim

Zadania:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i wrażliwości społecznej na temat przemocy w rodzinie poprzez upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy: przyczyn, mitów i stereotypów, przejawów, mechanizmu, skutków, sposobów przeciwdziałania, a także upowszechnianie informacji o pomocy świadczonej osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie.
2. Przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Priorytet II

Zapewnianie ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie

Zadania:

1. Rozwijanie i upowszechnianie działalności Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ropczycach, zapewnianie wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, poprzez różnorodne formy pomocy oraz wzmacnianie współpracy interdyscyplinarnej.
2. Realizacja procedury Niebieskie Karty przez uprawnione podmioty oraz wzmacnianie współpracy interdyscyplinarnej w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym.
3. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.
4. Monitoring skuteczności pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą domową.

Priorytet III

Prowadzenie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Zadania:

1. Przesyłanie informatorów baz teleadresowych lokalnych podmiotów, realizujących wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom.
2. Opracowanie i zapewnienie corocznej realizacji programów dla osób stosujących przemoc w rodzinie: oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, programów psychologiczno-terapeutycznych oraz monitorowanie udziału osób w programach poprzez współdziałanie z służbami i instytucjami.

Priorytet IV

Podnoszenie kompetencji i doskonalenie umiejętności przedstawicieli służb i instytucji realizujących zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania:

5. Diagnoza potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Wdrażanie systemu wsparcia dla pracowników służb i instytucji bezpośrednio pracujących z osobami uwięzłymi w przemoc w rodzinie w celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu (szkolenia, doradztwo, grupy samopomocowe, superwizja, coaching itp.).

VI. Źródła finansowania programu

Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, co wynika z realizacji zadań statutowych realizatorów programu. Ponadto do realizacji zadań określonych w programie wykorzystywane będą środki przekazane lub pozyskane z następujących źródeł finansowania:

- Podkarpacki Urząd Wojewódzki,
- środki pozabudżetowe, pozyskiwane z różnych programów (krajowych, unijnych),
- inne źródła.

VII. Realizatorzy programu

Zakłada się, że *Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY* będzie realizowany przez Powiat Ropczycko-Sędziszowski – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach wraz z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej - jako koordynatorem oraz lokalne instytucje, działające w obszarze przeciwdziałania przemocy rodzinie, w tym w szczególności:

- Gminne Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Miejsko-Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu;
- Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach wraz z podległą jednostką;
- Prokuratura Rejonowa w Ropczycach,
- Sąd Rejonowy w Ropczycach wraz z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- powiatowe placówki oświatowe,
- Zespół Opieki Zdrowotnej;
- organizacje pozarządowe, instytucje kościelne;
- inne.

VIII. Monitoring i ewaluacja programu

Działania monitorujące, prowadzone systematycznie z udziałem zespołu przedstawicieli służb i instytucji z terenu powiatu, powołanego Zarządzeniem nr 32/2022 Starosty Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego z dnia 31 maja 2022 r., będą obejmowały zbieranie i dokumentowanie informacji na temat postępów w realizacji programu. Prace zespołu będą odbywać się w ramach spotkań roboczych (min. 2/rok) oraz na bieżąco w formie konsultacji mailowych lub telefonicznych. Dane z monitoringu będą podstawą do dokonania **corocznej ewaluacji programu**, tj. oceny realizacji zadań programu w zakresie osiągania określonych wskaźników w odniesieniu do założonych celów programu. Monitoring i ewaluacja będzie obejmować zbieranie danych ilościowych i jakościowych od instytucji zaangażowanych w realizację programu – w ramach współpracy - przy pomocy stosownych narzędzi badawczych. **Sprawozdanie** z realizacji programu będzie przedstawiane Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach.

Harmonogram realizacji

Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY

Głównym celem programu jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Priorytet I. Realizowanie profilaktyki i edukacji społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz diagnozy zjawiska przemocy w powiecie ropczycko-sędziszowskim			
Zadanie 1	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Podniesienie poziomu wiedzy i wrażliwości społecznej na temat przemocy w rodzinie poprzez upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy: przyczyn, mitów i stereotypów, przejawów, mechanizmu, skutków, sposobów przeciwdziałania, a także upowszechnianie informacji o pomocy świadczonej osobom uwięzionym w przemoc w rodzinie.	-liczba publikacji -12/rok, - liczba i rodzaj opracowanych, wydanych, dystrybuowanych materiałów informacyjnych-500/rok, - liczba upowszechnionych informatorów-1/rok - liczba upowszechnionych baz danych instytucji pomocowych dla osób uwięzionych w przemoc w rodzinie, -liczba lokalnych kampanii społecznych-1/rok, -liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie -1, -liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji-5/rok -liczba szacunkowa odbiorców-użytkownicy Internetu, - liczba działań we współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi- 1/rok, - liczba osób objętych tymi działaniami – 25/rok	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS ZOZ KPP PR SR PP-P jednostki systemu oświaty, kościół i związki wyznaniowe inne
Zadanie 2	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy w powiecie ropczycko-sędziszowskim	-liczba diagnoz lokalnych-1/ rok -liczba podmiotów uczestniczących w diagnozie - 10	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS ZOZ KPP PR SR

			PP-P jednostki systemu oświaty inne
Priorytet II.			
Zapewnianie ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie			
Zadanie 1	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Rozwijanie i upowszechnianie działalności Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ropczycach, zapewnianie wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, poprzez różnorodne formy pomocy. oraz wzmacnianie współpracy interdyscyplinarnej.	-liczba osób ogółem, które skorzystały z IK-50/rok, -liczba osób doświadczających przemocy, które skorzystały z IK-10/rok, - liczba osób, które skorzystały ze schronienia-2/rok, -liczba osób skierowanych do SOW lub ośrodków wsparcia - 2/rok -liczba osób ogółem, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, socjalnego, rodzinnego - łącznie 50/rok, - liczba porad ogółem: psychologicznych, prawnych, pedagogicznych, socjalnych, rodzinnych- łącznie 100/rok, -liczba osób doświadczających przemocy, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, socjalnego, rodzinnego- łącznie 10/rok, -liczba porad dla osób doświadczających przemocy: psychologicznych, prawnych, pedagogicznych, socjalnych, rodzinnych- łącznie 10/rok, -liczba grup wsparcia, grup samopomocowych, terapeutycznych -1/rok -liczba uczestników grupy wsparcia, samopomocowych, terapeutycznych-4/rok -liczba osób monitorowanych po opuszczeniu SOW-2/rok	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS KPP ZOZ PR SR PP-P SOW jednostki systemu oświaty inne

Zadanie 2	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Realizacja procedury Niebieskie Karty przez uprawnione podmioty	-liczba sporządzonych formularzy „NK – A” -10/rok -udział pracowników w spotkaniach ZI i grup roboczych-4/rok -liczba zawiadomień do organów ścigania-10/rok	PCPR-POIK KPP ZOZ pp-P jednostki systemu oświaty	Z, M-GOPS GOPS PR SR inne
Zadanie 3	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.	- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie w trybie art. 12a ustawy, i umieszczone u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej-1/rok.	PCPR-POIK KPP ZOZ	MGOPS GOPS SR
Zadanie 4	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Monitoring skuteczności pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą domową	- liczba realizowanych indywidualnych planów pomocy dla osób poszkodowanych przemocą – 10/rok - liczba osób monitorowanych, które skorzystały z SOW lub ośrodka wsparcia – 2/rok	PCPR-POIK	M-GOPS GOPS SOW OW KPP SR jednostki systemu oświaty inne
Priorytet III. Prowadzenie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie			
Zadanie 1	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Przesyłanie informatorów baz teledresowych lokalnych podmiotów, realizujących wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych Policji oraz wchodzącym w obręb	-liczba informatorów zamieszczonych na stronach internetowych powiatów (starostwo powiatowe) – 2/rok: do 30 stycznia i do 31 lipca każdego roku, - liczba przesyłanych informatorów w wersji elektronicznej -2/rok: do 30 stycznia i do 31 lipca każdego roku	PCPR-POIK	SR PR KPP gminy powiatu

powiatu gminom			
Zadanie 2	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Opracowanie i zapewnienie corocznej realizacji programów dla osób stosujących przemoc w rodzinie: oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, programów psychologiczno-terapeutycznych oraz monitorowanie udziału osób w programach poprzez współdziałanie z służbami i instytucjami.	- liczba zrealizowanych programów-1/rok, -liczba uczestników programów-9/rok, -liczba osób, które ukończyły programy-6/rok -liczba osób monitorowanych, które ukończyły program i w okresie 3 lat powróciły do stosowania przemocy w rodzinie -1/rok	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS GKRPA ZOZ KPP PR SR
Priorytet IV.			
Podnoszenie kompetencji i doskonalenie umiejętności przedstawicieli służb i instytucji realizujących zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
Zadanie 1	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Diagnoza potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych-1/rok, -liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie-15/rok	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS KPP PR SR PP-P jednostki systemu oświaty inne
Zadanie 2	Wskaźniki i termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
Wdrażanie systemu wsparcia dla pracowników służb i instytucji bezpośrednio pracujących z osobami uwięzłymi w przemoc w rodzinie w celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu (szkolenia, doradztwo, grupy samopomocowe, superwizja, coaching itp.).	-liczba osób korzystających z różnym form wsparcia-5/rok, -liczba godzin zrealizowanych spotkań -5/rok	PCPR-POIK	ZI M-GOPS GOPS KPP PR SR PP-P jednostki systemu oświaty inne

Przewodniczący Rady Powiatu

Józef Rojek